

BİTLİS E TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2022/39

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.08.2022 tarihli ve 2022/530 sayılı kararıyla oy birliği ile kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iii
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	2
2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER	2
2.2. KURUM PERSONELİ.....	3
2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER	4
3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	4
3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR.....	4
3.1.1. Kurumun Fiziksel Durumu.....	4
3.1.2. Kurum Kapasitesi	5
3.1.3. Isınma ve Havalandırma.....	5
3.1.4. Suya Erişim	5
3.1.5. Aydınlatma	6
3.1.6. Hijyen Koşulları	6
3.1.7. Kantin	7
3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU.....	7
3.3. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM	8
3.3.1. Telefonla Görüşme Yapma Hakkı.....	9
3.3.2. Açık Görüş	9
3.3.3. Kapalı Görüş	9
3.3.4. Haberleşme ve İletişim Araçlarından Yararlanma	10
3.4. SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPORTİF ETKİNLİKLER	10
3.5. SAĞLIK VE BESLENME	13
3.5.1. Revir ve Psiko-sosyal Servis	13
3.5.2. Beslenme	15
3.5.3. COVID-19 Önlemleri.....	16
4. TAVSİYELER.....	17
4.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER	17
4.2. ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER	20
4.3. ENERJİ PİYASASI DÜZENLEME KURUMUNA YÖNELİK TAVSİYELER	20

KISALTMALAR

- COVID-19** : Yeni Korona Virüs Hastalığı
- CPT** : Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
- İKM** : İnfaz ve Koruma Memuru
- OPCAT** : İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
- PCR** : Polymerase Chain Reaction- Polimeraz Zincir Reaksiyon
- TIHEK** : Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
- UÖM** : Ulusal Önleme Mekanizması
- m²** : Metrekare
- EPDK** : Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TIHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: *“Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir.”*

6. 07.12.2021 tarihinde anılan görevlerin icrası kapsamında Bitlis E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret heyetinde ... yer almıştır.

7. Ziyaret COVID-19 salgını sebebiyle “zarar vermeme ilkesi” gözetilerek, temizlik-maske-mesafe kurallarına riayet edilerek gerçekleştirilmiştir.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 09.02.2021 tarih ve 147 sayılı toplantısında alınan 2021/16 sayılı Kararı, 30.11.2021 tarihli ve 5724 sayılı Başkanlık oluruna istinaden Bitlis E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 07.12.2021 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

9. Kurum, Bitlis’in Merkez İlçesinde, Bitlis Devlet Hastanesi ile çevre yolu arasında yer almaktadır. Kurum, 1983 yılında inşa edilmiştir. Kurumun kapalı ve açık alanı toplam 41.400 m²’dir. Kurum,1999 yılı Haziran ayında hizmete açılmıştır.

10. Kurum, 2 katlı 5 bloktan oluşmaktadır. Bloklardan 4 tanesi mahpusların² barındırılması amacıyla, 1 tanesi ise idari bina olarak kullanılmaktadır.

11. Kurumda 2 adet avukat görüş odası, 2 adet aile görüş odası (pandemi sebebiyle kullanılmamaktadır), 2 adet kapalı görüş odası, 1 adet açık görüş odası bulunmakta olup Kurumda yumuşak oda bulunmamaktadır.

12. Kurumda ifade alma ve sorgu işlemleri ile duruşmaların yürütülmesinde yararlanılan 3 adet ses ve görüntü bilişim sistemi (SEGBİS) cihazı bulunmaktadır.

13. Kurum 4, 6, 8, 10, 14 ve 16 kişilik odalardan oluşmaktadır. Kurumda toplam 56 oda bulunmakta olup her odanın müstakil bir havalandırma alanı mevcuttur.

14. Kurumun 1983 yılında önce koğuş sistemine uygun olarak tasarlandığı, daha sonra oda sistemine dönüştürüldüğü, bu sebeple odaların ölçülerinin standart metrekarelere sahip olmadığı belirtilmiştir. Bazı örnek odaların ortalama metrekare ölçüleri ise aşağıdaki gibidir;

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

² Bu raporda kullanılan “mahpus” sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

Odalar	WC/Banyo Hariç Yaşam Alanı	Yatakhane
4 Kişilik	20 m ²	20 m ²
6 Kişilik	22 m ²	22 m ²
8 Kişilik	30 m ²	30 m ²
10 Kişilik	33 m ²	33 m ²
14 Kişilik	66 m ²	66 m ²
16 Kişilik	55 m ²	55 m ²

2.2. KURUM PERSONELİ

15. Kurumda toplam 215 personel görev yapmaktadır. Personelin 3'ü yüksek lisans, 73'ü lisans, 71'i ön lisans, 66'sı lise, 2'si ortaokul mezunudur. Personelin unvan dağılımı ise aşağıdaki gibidir:

UNVAN	MEVCUT KADRO SAYISI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	2
İdare Memuru	2
Diş Hekimi	1
Öğretmen	1
Psikolog	1
Sosyal Çalışmacı	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	10
İnfaz ve Koruma Memuru (Erkek)	71
İnfaz ve Koruma Memuru (Kadın)	9
Sözleşmeli İnfaz ve Koruma Memuru (Erkek)	86
Sözleşmeli İnfaz ve Koruma Memuru (Kadın)	11
Sağlık Memuru	3
Bilgisayar İşletmeni	3

Memur	1
İdari Büro Görevlisi	1
Teknisyen	3
Şoför	7
Aşçı	1
TOPLAM	215

2.3. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

16. Kurumda 431'i hükümlü ve 148'i tutuklu olmak üzere özgürlüğünden mahrum bırakılan toplam mahpus sayısı 579'dur.

17. Kurumda engelli ve çocuk mahpus bulunmamaktadır. Kurumda 13 kadın mahpus bulunmakta olup ve ayrıca Kurumdaki yabancı uyruklu mahpus sayısı ise 5'tir.

3. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

18. Kuruma duyarlı kapı sisteminden geçilerek giriş yapılmıştır. Kurum Müdürü ... ile ilk görüşmenin ardından Heyet tarafından belirlenen ve farklı mahpus gruplarından kişiler ile COVID-19 pandemisi nedeniyle mahpusların odalarına girilmeksizin, özel olarak ayarlanan odalarda görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sırasında, infaz koruma memurları ile diğer idari personelin mahpuslarla yapılan konuşmaları duyamayacağı uzaklıkta olması sağlanmıştır. Görüşmeler sonrasında kantin, derslikler, revir, psiko-sosyal servis, açık ve kapalı görüş alanları ve diğer ortak alanlar gezilmiş, ilgili personel ile görüşülmüş, çeşitli kayıt ve dosyalar incelenmiştir. Son olarak Kurum yönetimi ile tekrar bir araya gelinmiş ve heyetin ilk gözlem ve tespitleri, mahpusların talep ve şikâyetleri hakkında yönetim ile görüşülerek ziyaret sonlandırılmıştır.

3.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

3.1.1. Kurumun Fiziksel Durumu

19. Kurum binasının 1983 yılında inşa edildiği ve yapıldığı yıldan cezaevine dönüştürüldüğü 1999 yılına kadar farklı amaçlar için kullanıldığı, bu sebeple fiziksel sorunları bulunduğu, ayrıca Kurumun farklı bölgelerinde bazı duvarlarda çatlaklar olduğu gözlemlenmiştir.

Mahpuslarla yapılan görüşmelerde Kurum binasının sıklıkla bakım ve onarıma ihtiyaç duyduğu dile getirilmiş olup; Kurum İdaresi boya-badana işlemlerine başladığını, büyük ölçekli tadilatların yapılması amacıyla ödenek talep edildiğini belirtmiştir.

3.1.2. Kurum Kapasitesi

20. Toplam kapasitesi 575 olan Kurumda ziyaret tarihinde 579 kişi tutulmaktadır. Kapasitenin biraz üzerinde mahpus barındırılması söz konusu olsa da Kurumun bir kalabalıklaşma sorunu bulunmadığı gözlemlenmiştir.

21. Her mahpusun kendine ait yatağı mevcuttur.

3.1.3. Isınma ve Havalandırma

22. Kurumun ısıtılması doğalgaz yakıtı kullanılan kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde ısınma ile ilgili herhangi bir sorun yaşanmadığı belirtilmiştir.

23. Kurumda bulunan mahpuslara, mevsim şartlarına uygun olarak battaniye, nevresim, yastık vb. malzemeler verildiği bilgisi paylaşılmıştır.

24. Kurumda her odanın kendine ait havalandırma alanı mevcuttur. Ayrıca odalarda havalandırma için pencere bulunmaktadır.

25. Havalandırma kapılarının sabah saat 07.00'de açılıp, akşam 18.00'de kapatıldığı belirtilmiştir.

3.1.4. Suya Erişim

26. Kurum su ihtiyacının daha önce Kurumun yakınlarında bulunan Değirmenaltı köyünün kaynak suyundan sağlandığı, kaynak suyunun kuraklık sonucu azalması sebebiyle şebeke suyunun kullanımına başlandığı, kaynak suyunun tekrar kullanılabilir hale gelmesi durumunda gerekli testlerin yapılarak yeniden kullanılabilirliği belirtilmiştir. Kurum şebeke suyunun, her ay düzenli olarak bakteriyolojik, üç ayda bir ise kimyasal analizinin yapıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca İdare tarafından Kurumda su kesintisi veya yaşanabilecek su şebekesi arızaları ve olası bir yangına müdahalede kullanılması amacıyla 20 ton kapasiteli su deposunun da bulunduğu belirtilmiştir.

27. İdareden, su dağıtımında kota/otomasyon uygulamasının bulunmadığı 24 saat boyunca temiz suya erişimin sağlandığı ayrıca Kurum kantininde pet şişe su satışı da yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır. Mahpuslar yapılan görüşmelerde şebeke suyunun içilebilir olduğunu, temiz suya erişim noktasında sorun yaşamadıklarını belirtmiştir.

28. Yapılan incelemelerde, Kurumun tüm odalarında sıcak su tertibatı bulunduğu haftada 4 gün 2 saat ve her gün sabah saatlerinde 15 dakika sıcak su verildiği Kurum İdaresi tarafından belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde de sıcak suyun haftada 4 gün 2 saate yakın ve her gün sabah saatlerinde 15 dakika verildiği, sıcak suya erişim süresinin bazen 1 saate kadar inebildiği, bu durumun özellikle fazla kişilerin yaşadığı büyük odalarda sorun yaratabildiği, diğer odalarda ise sorun yaşanmadığı ifade edilmiştir.

29. Kurum İdaresi ile yapılan görüşmede; Kurumun inşa edildikten sonra cezaevine dönüştürüldüğü bundan kaynaklı fiziksel sorunlarının bulunduğu, bu bağlamda sıcak suyun tüm bloklara aynı anda verilmesinin mümkün olmadığı ancak sıcak suyun tüm bloklara iletilmesi amacıyla vana sistemine geçilmesi yönünde çalışmaların başlatıldığını ve gerekli ödeneğin sağlanması amacıyla Adalet Bakanlığı ile görüşmelerde bulunulacağını belirtilmiştir.

3.1.5. Aydınlatma

30. Kurum içerisinde mahpusların aydınlatma dışında kullanmış oldukları elektrik giderlerinin tespiti amacıyla oda girişlerinde sayaçlar bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca Kurumda elektrik kesintisi durumunda otomatik olarak devreye giren bir adet jeneratör bulunmaktadır.

31. Mahpuslar tarafından elektrik faturalarının çok yüksek geldiği belirtilmiştir. Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun (EPDK) 5999-3 sayılı Kurul Kararı'na göre 5 tip abone grubu belirlenmiştir. Bunlar: Sanayi abone grubu, Mesken abone grubu, Tarımsal sulama abone grubu, Aydınlatma abone grubu ve Ticarethane abone grubudur. Karara göre Sanayi abone grubu, Mesken abone grubu, Tarımsal sulama abone grubu ve Aydınlatma abone grubuna girmeyen yerler Ticarethane abone grubu kapsamına girmektedir. Bu sebeple ceza infaz kurumları da ticarethane abone grubu olarak kabul edilmektedir. Ticarethane abone grubunda olan yerlerin elektrik faturaları Mesken abone grubunda olan yerlere oranla daha yüksek gelmektedir. Mahpuslar gelen yüksek faturaların bütçelerini zorladıklarını ifade etmişlerdir.

3.1.6. Hijyen Koşulları

32. Odalarda yapılan incelemelerde havalandırma alanlarının zeminindeki su gider girişinin pet şişe ile kapatıldığı görülmüş, gider girişinin bir mazgal veya gider süzgeci ile kapalı olmadığı gözlemlenmiştir. Mahpuslar bu durumun sebebini giderden gelen kötü kokuları bertaraf etmek olarak açıklamıştır.

33. Kurum İdaresi tarafından düzenli olarak mahpuslara maske temin edildiği ve odalara temizlik malzemesi (çamaşır suyu, sıvı el sabunu vb.) dağıtıldığı, ayrıca haşere ve böcek için ayda bir ilaçlama yapıldığı belirtilmiştir.

34. Yapılan görüşmelerde bazı mahpuslar yataklarının çok eski ve deforme olduğunu, İdareden değiştirilmesini talep ettiklerini, değiştirilen yatakların da aynı durumda olduğunu ifade etmişlerdir.

35. Kurumda çamaşırhane ve terzihane atölyelerinin bulunduğu belirtilmiştir. Çamaşırhane atölyesinde 2 adet çamaşır ve 2 adet kurutma makinası bulunduğu görülmüştür. Mahpuslar tarafından teslim edilen çamaşırların ücretsiz bir şekilde çamaşırhane atölyesinde yıkandığı ve yıkandıktan sonra mahpuslara teslim edildiği ifade edilmiştir. Mahpuslar, ortalama 15 günde bir çamaşırlarını yıkatmak için çamaşırhaneye verdiklerini, yıkama ücreti alınmadığını, çamaşır deterjanının kendileri tarafından karşılandığını ifade etmiştir. Terzihane atölyesinde ise 1 İKM ile 1 mahpusun çalıştığı belirtilmiş, burada mahpusların ve personelin kıyafetlerinin tamir ve tadilatları ile ütü işlemlerinin yapıldığı ifade edilmiştir.

3.1.7. Kantin

36. Kurumda mahpusların ihtiyaçlarının karşılanması için 1 kantin/market bulunmaktadır. Mahpuslar haftada bir defa iç kantinden, bir defa dış kantinden faydalandıklarını ifade etmişlerdir. Mahpuslar kantinde satışı yapılan ürün çeşitliliğinin artırılması özellikle dondurulmuş ürün çeşitlerinin bulundurulması hususunda talepte bulunmuşlardır. Bununla birlikte, ziyaret esnasında kantindeki ürün çeşitliliğinin genel olarak yeterli olduğu görülmüştür.

37. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde bazı mahpuslar tarafından, ailelerine ve çocuklarına gönderdikleri mektuplarda kullanmak üzere kantinde renkli A4 kâğıtlarının ve zarfların satılması talebinde bulunulmuş, Kurum İdaresi ile yapılan son görüşmede bu hususun dikkate alınacağı, ürünlerin kantinde bulundurulmasının sağlanacağı ifade edilmiştir.

3.2. YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

38. Kurumda görev yapan personelin Ceza İnfaz Kurumları Personel Eğitim Merkezleri tarafından düzenlenen hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimleri aldıkları, ayrıca ihtiyaç doğrultusunda yeni eğitimlere katılım sağlandığı bilgisi paylaşılmıştır. Bu kapsamda personelin aldığı eğitimler arasında; Mesleki Müdahale Teknikleri ve Taktikleri Eğitimi, İnfaz Koruma Memuru Yetiştirme Eğitimi, X-Ray Cihazı ve Duyarlı Kapı Eğitimi, Personel Destek Programı Eğitimi, Vardiya Personeli Yetiştirme Eğitimi, Mahkûm Kabul Eğitimi, İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi, Motivasyon Eğitimi ve Kişisel Gelişim Eğitimi bulunmaktadır. Personelin insan hakları ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin özel bir eğitim almadığı bilgisi paylaşılmıştır. Ayrıca pandemi sürecinde eğitimde aksamalar olduğu, ancak bu süreçte personelin zaman zaman uzaktan eğitim de aldığı ifade edilmiştir.

39. Yapılan görüşmelerde mahpusların genel olarak Kurum personelinin ve İdarenin kendilerine yaklaşım ve tutumlarından memnun oldukları gözlemlenmiş, görüşme yapılan hiçbir mahpus tarafından işkence ve kötü muamele oluşturabilecek herhangi bir iddiada bulunulmamıştır.

40. Mahpuslar tarafından verilen dilekçelerin blok sorumlu personeli tarafından sabah sayımı esnasında mahpusların elinden bizzat alındığı, dilekçelerin Kurum Nöbetçi Müdürüne getirildikten sonra Nöbetçi Müdür tarafından ilgili birimlere ve makamlara gönderildiği ifade edilmiştir. Dilekçelerin içeriğinin genellikle mahpusların istek ve ihtiyaçları ile infaz sürecine ilişkin merak edilen durumlar olduğu belirtilmiştir. Mahpuslar yapılan görüşmelerde verdikleri dilekçelerin ilgili kurumlara gönderilmesinde herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını, suç duyurusunda bulunsalar bile dilekçelerinin ilgili yerlere gönderildiğini ifade etmişlerdir.

41. Bazı mahpuslar Kurum Savcısı ve Kurum Müdürü ile görüşme yapamadıklarını, görüşme talep ettiklerinde başmemurlardan birisinin kendileri ile görüştüğünü ifade etmiştir. İdare tarafından taleplerin değerlendirilerek niteliklerine göre mahpusların Müdür ve/veya Savcı ile görüşmelerinin sağlandığı belirtilmiştir.

42. Kurumda ayda bir defa Cumhuriyet Başsavcısı veya Cezaevi Savcısı nezaretinde Jandarma Bölük Komutanlığı dış güvenlik personeli ve Kurum iç güvenlik personeli tarafından genel arama, her hafta ise düzenli kısmi arama yapıldığı aktarılmıştır.

43. Kurum İdaresi tarafından erkek İKM sayısının ideale yakın olduğu, kadın İKM sayısının ise Kurumda kadın mahpus sayısı ile orantılı olduğu ifade edilmiştir.

3.3. DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM

3.3.1. Telefonla Görüşme Yapma Hakkı

44. COVID-19 tedbirleri kapsamında açık görüşün gerçekleştirilememesi nedeniyle, mahpusların salgından en az şekilde etkilenmeleri amacıyla daha önceden haftada 1 defa gerçekleştirilen telefon görüşmeleri haftada 2'ye çıkarılmış olup bu kapsamda mahpuslara her hafta 10'ar dakikalık 2 telefon görüşmesi yaptırılmaktadır.

45. Kurumda mahpusların telefon görüşmelerini yapmaları için 30 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. Telefon görüşmelerinin mahpuslar tarafından yalnız gerçekleştirildiği, bu sırada İKM'lerin telefon görüşmelerini duyamayacağı uzaklıktan gözlem yaptığı görülmüştür. Mahpusların telefon görüşmelerinin gerçekleştirilmesi ile ilgili sorunları olmadığı yapılan görüşmelerden anlaşılmıştır.

3.3.2. Açık Görüş

46. Türkiye genelinde tüm Ceza İnfaz Kurumlarında 14.03.2020 itibarıyla açık görüşler, COVID-19 pandemisiyle mücadele kapsamında Bilim Kurulu tavsiyesiyle durdurulmuştur.

47. Kurum İdaresi tarafından yapılan açıklamada Adalet Bakanlığı tarafından verilen izin doğrultusunda 13.12.2021 tarihi itibarıyla açık görüşlerin yeniden yapılmaya başlanacağı³, 12-18 yaş aralığında bulunan ziyaretçiler için PCR testi, 18 üstü yetişkinler için ise aşı ya da PCR testi zorunluluğu bulunduğu bu şartları karşılamayan ziyaretçiler olması durumunda görüşün kapalı görüş şeklinde yapılacağı ifade edilmiştir. Ayrıca aşı olmayan mahpuslar için de açık görüşlerin yapılmasının mümkün olduğu belirtilmiştir.

48. Ziyaret heyeti tarafından açık görüş alanı incelenmiş, açık görüşlerin iki blok arasında yer alan uzun bir koridorda yapıldığı, burada ziyaretçilerin ve mahpusların kullanması amacıyla 32 masa ve yeterli sayıda sandalyenin bulunduğu görülmüştür.

3.3.3. Kapalı Görüş

49. Adalet Bakanlığı tarafından alınan COVID-19 önlemleri kapsamında kapalı görüşler, 2 haftada 1 defa ve mahpusun önceden belirlediği 2 yakını ile gerçekleştirilmektedir. Mahpuslarla

³ Sağlık Bakanlığı'nın 26.11.2021 tarihli ve 13588366-149-1637 sayılı tavsiye kararı doğrultusunda Adalet Bakanlığı tarafından 1 Aralık 2021 tarihi itibarıyla açık görüşlerin pandemi tedbirleri göz önüne alınarak yapılmasına izin verilmiştir.

yapılan görüşmelerde, kapalı görüşlerin 2 haftada bir defa ortalama 30-50 dakika arasında yapıldığı belirtilmiştir.

50. Mahpuslar tarafından, görüş sürelerinin kısa olduğu yönünde şikâyetler dile getirilmiştir. Kendileriyle görüşülen mahpusların çoğunluğu tarafından, görüş sürelerinin keyfi olarak kısa tutulduğu, pandemi döneminde bu uygulamanın kendilerini olumsuz etkilediğini heyetimize aktarılmıştır. Kurum yönetimi ile yapılan görüşmede 17.06.2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik’in 10’uncu maddesine göre görüş sürelerinin 30 dakika ila 90 dakika arasında değişebileceği, bu hükümden hareketle görüş süresinin 40-50 dakika olarak belirlendiği ifade edilmiştir. Sürenin belirlenmesinde Kurumun yoğunluğu ve pandemi şartlarının göz önüne alındığı aktarılmıştır.

51. Ayrıca bazı mahpuslar, kapalı görüşlerin sadece 2 kişi ile sınırlı olmasının ailelerinden bazı üyeler ile görüşmemelerine neden olduğunu, bu sayının artırılmasını hususunu talep etmektedirler.

52. Kurumda kapalı görüş yapılabilmesi için 13 ayrı kabin bulunduğu görülmüş, tamamının aktif olarak kullanılabildiği Kurum İdaresi tarafından heyetimize ifade edilmiştir.

3.3.4. Haberleşme ve İletişim Araçlarından Yararlanma

53. Kurumda her odada televizyon bulunduğu, bir tanesi eğitim kanalı olmak üzere toplam 24 kanal yayını bulunduğu belirtilmiştir. Kanallar içerisinde bir tane de ücretli spor kanalının bulunduğu, bu kanalın ücretinin Kurum idaresi tarafından karşılandığı belirtilmiştir.

54. Adalet Bakanlığı tarafından mahpusların izlemesi için film listesi gönderildiği, mahpusların listede olmayan film taleplerinin Merkez İdaresi tarafından oluşturulan Komisyon ile görüşülüp film listesine eklendiği ifade edilmiştir.

55. Mahpuslar, televizyon, gazete ve kitaba ulaşma noktasında bir sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte bazı mahpuslar, sinema kanalında gösterimi yapılan filmlerin arttırılmasını talep etmiştir.

3.4. SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPORİF ETKİNLİKLER

56. Kurum eğitim servisinde; eğitimden sorumlu 1 ikinci müdür, 1 öğretmen, 2 İKM ile kütüphane faaliyetlerini yürüten 1 İKM olmak üzere toplam 5 personel görev yapmaktadır.

57. Kurumda iş - meslek eğitimi ve sosyal kültürel kurslar kapsamında; 1. ve 2. kademe okuma yazma kursları, arı yetiştiriciliği, aşçı çıraklığı, kuran öğretimi ve din dersleri, süt sığırcılığı, berberlik kursu, bilgisayar kullanımı ile ebru sanatı kurslarının düzenli olarak açıldığı bilgisi verilmiştir.

58. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; pandemi dönemi dolayısıyla herhangi bir kursa katılamadıkları, oda içi etkinlik imkânlarının da el işi malzemesi gibi malzemelerin kantinden ve kurum dışından temin edilmesi veya odada tığ gibi el işi malzemelerinin güvenlik nedeniyle bulundurulmasına izin verilmemesi gibi sıkıntılar nedeniyle kısıtlı olduğu ifade edilmiştir.

59. Kurumda el işi atölyeleri, mobilya – dekorasyon atölyesi, kaynak atölyesi, bakır atölyesi, cilt atölyesi ve fotoğraf atölyelerinin bulunduğu, ancak bu atölyelerin pandemi sebebiyle aktif olarak kullanılmadığı öğrenilmiştir.

60. Kurumda iş yurdu faaliyetleri bağlamında kantin, terzihane atölyesi ve çamaşırhane atölyelerinin bulunduğu, buralarda toplam 20 personel ile 15 mahpusun çalıştığı belirtilmiştir. Kurumda ayrıca yemekhane ve temizlik gibi alanlarda çalışan yaklaşık 50 mahpusun bulunduğu ifade edilmiştir.

61. Belirtilen tüm alanlar ziyaret edilmiş olup, kantin, terzihane ve çamaşırhane atölyeleri dışında diğer atölyelerin aktif olarak kullanılmadığı görülmüştür.

62. Kurumda 135 kişilik bir konferans salonu bulunmaktadır. COVID-19 öncesi birkaç odanın ortak olarak bu salonu kullanabildiği, pandemi ile birlikte burada herhangi bir faaliyetin gerçekleştirilmediği belirtilmiştir.

63. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde kapalı spor salonunu 15 günde bir defa ortalama 30-40 dakika kullandıkları, ancak bunun kendileri için yeterli olmadığı, ayrıca açık spor alanının ise 4-5 yıldır kullanılmadığı belirtilmiştir.

64. Kurum İdaresi tarafından açık spor alanı yapıldıktan kısa süre sonra kar yağışı sebebiyle zemininin çöktüğü, alanı yapan firma ile Bitlis Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü arasında anlaşmazlık devam ettiği için tadilat yapılamadığı, bu sebeple alanın yıllardır kullanılmadığı ifade edilmiştir. Kurum Müdürü tarafından mahkeme sürecinin yakından takip edildiği, bu sürecin sonlanmasını beklemeden bağış yoluyla bahar aylarında gerekli tadilatın yapılacağı bilgisi paylaşılmıştır.

65. Kurumda iki vaizin görev yaptığı, vaizler tarafından Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi müfredatına uygun olarak odalarda, konferans salonunda ya da merkezi yayın sistemi üzerinden dersler verildiği bilgisi paylaşılmıştır.

66. Mahpuslarla gerçekleştirilen görüşmelerde en çok dile getirilen taleplerden birisi de pandemi nedeniyle sosyal faaliyetlerin gerçekleştirilememesi olmuştur. Mahpuslar, buldukları Kurumun yapısı gereği yaklaşık bir buçuk yıldır yalnızca aynı odadaki kişilerle görüşebildiklerini, sosyal etkinliklerin arttırılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

67. Kurumda aktif olarak eğitim-öğretime devam eden mahpuslara ilişkin istatistik veriler aşağıdaki tablodaki gibidir:

ÖĞRENİM KADEMESİ	KİŞİ SAYISI
Açık Öğretim Ortaokulu	21
Açık Öğretim Lisesi	86
Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi	10
Atatürk Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi	7
İstanbul Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi	7
TOPLAM	131

68. Mahpuslar Kurum kütüphanesinin yanı sıra Bitlis İl Halk Kütüphanesinden de yararlanabilmektedirler. Kurum kütüphanesinde ve Bitlis İl Halk Kütüphanesinde bulunan kitapların listelerinin odalara dağıtımlarının yapıldığı belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde listelerin kendilerine verildiği ve kütüphaneden yararlanmada sorun yaşamadıkları öğrenilmiştir.

69. Mahpuslar kütüphanede bulunan ders kitaplarından herhangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın faydalanabilmekte ve dilekçe yazarak kütüphanelerden 15 günde bir 3'er kitap alabilmektedir. Mahpuslar ders kitapları haricinde, odalarında kişi başı 10 adet kitap bulundurabilme hakkına da sahiptir.

70. Kurum kütüphanesinde; 226 adet felsefe- psikoloji, 745 adet din bilimleri, 401 adet toplum bilimleri, 47 adet dil ve dil bilimleri, 19 adet doğa bilimleri, 105 adet teknoloji, 123 adet sanat, 1870 adet edebiyat, 506 adet coğrafya ve tarih bilimleri ile 109 adet genel konu ve içerikli toplam 4206 yayın bulunmaktadır. Ziyaret sırasında, Kurum kütüphanesindeki kitap sayısı ve

çeşitliliğinin yeterli olmadığı, genel olarak eski ve talep görmeyen kitaplar bulunduğu, ayrıca yabancı dildeki yayın sayısının görece az olduğu görülmüştür.

71. Ziyaret tarihi itibarıyla 2021 yılı içerisinde Kurumda bulunan kütüphaneden 543 mahpus faydalanmıştır.

3.5. SAĞLIK VE BESLENME

3.5.1. Revir ve Psiko-sosyal Servis

72. Sağlık Servisi, Kurumda koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini cezaevi tabibinin başkanlığında yerine getirmektedir. Sağlık Servisinde; hekim, diş hekimi, sağlık memuru ve sağlık hizmetlerinin yürütülmesinde görevli İKM'ler görev yapmaktadır. Sağlık Servisinde; muayene, ilaç temini, takibi ve dağıtımı, aşılama, PCR testi, açlık grevi takipleri ve hastane sevk işlemlerine yönelik hizmetler sunulmaktadır.

73. Kurum reviri üst katta yer almaktadır. Ancak revire ulaşım sadece merdivenlerden sağlanmakta, Kurumda asansör bulunmamaktadır.

74. Kurum revirinin 2 odadan oluştuğu ve toplam 6 yatak kapasitesine sahip olduğu görülmüştür. Diş hekimi odaları da ziyaret edilmiş olup 2 ayrı odada hizmet verildiği, odalarda diş röntgen cihazlarının ve yataklı diş ünitelerinin bulunduğu görülmüştür.

75. Ziyaret heyeti tarafından revir incelenmiş olup revirde bulunan bazı ilaçların ve kremlerin son kullanma tarihlerinin geçmiş olduğu; yataklı diş ünitelerinin üzerinde bulunan çarşafların ise eski ve yıpranmış olduğu görülmüştür.

76. Ziyaret tarihi itibarıyla 2021 yılı içerisinde revir birimi tarafından yürütülen çalışmalara ait veriler aşağıdaki gibidir:

Hekim Tarafından Yapılan Muayene ve İşlem Sayısı	419
Diş Hekimi Tarafından Yapılan Muayene ve İşlem Sayısı	136
Psikiyatri Muayene İşlem Sayısı	136
Dış Hastaneye Gönderilen Kişi Sayısı	74
Pandemi Sürecinde Yapılan PCR Testi Sayısı	6612
2021 Yılında COVID-19 Aşılması Yapılan Kişi Sayısı	718

77. Kurumda Sağlık Bakanlığına bağlı Bitlis Toplum Sağlığı Merkezi tarafından görevlendirilen bir aile hekimi ve Adalet Bakanlığına bağlı olarak görev yapan bir diş hekimi bulunmaktadır. Aile hekimi Pazartesi ve Perşembe günleri görev yapmakta, diş hekimi ise haftanın 5 günü Kurumda görev yapmaktadır. Ayrıca Kurum revirinde haftada bir gün Bitlis Devlet Hastanesinden gelen bir diş hekiminin de görev yaptığı, görevlendirme ile gelen diş hekimi tarafından protez işlemlerinin yapıldığı bilgisi verilmiştir.

78. Hekimler, dilekçe ile rahatsızlığını beyan eden mahpusların muayenelerini yapmakta, muayene sonucunda tedavilerini düzenlemekte ve takiplerini yapmaktadırlar. Muayene sonucu gerekli görülen durumlarda mahpusların ileri tetkik ve tedavi amacıyla dış hastanelere sevkleri sağlanmaktadır.

79. Mahpusların Kurum revirinde veya hastanede yapılan muayenesi sonucunda reçeteye yazılan ilaçları, sözleşmeli eczanelerden temin edildikten sonra hastalara teslim edilmektedir. Ancak psikiyatrik özelliği bulunan yeşil ve kırmızı reçeteli olarak kullanılan ilaçlar hastaların yanına verilmemekte, bu ilaçlar kontrollü ve düzenli bir şekilde görevli personel tarafından mahpuslara günlük olarak verilmektedir.

80. Kurum revirinde 24 saat personel bulunmadığı, ancak acil bir durumda 112 Acil Çağrı Merkezi aracılığıyla sağlık personeli talep edildiği ve hastaneye sevklerin sağlandığı belirtilmiştir.

81. Mahpuslar revire çıkmada zaman zaman gecikme yaşanabildiğini, ancak genel olarak doktora ulaşma noktasında sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

82. Psiko-sosyal yardım servisinde, 1 psikolog ve 1 sosyal çalışmacı görev yapmaktadır. Psiko-sosyal servis uzmanlarının; planlama, yürütme ve izleme değerlendirme çalışmalarını yürüttükleri belirtilmiştir. Servis çalışanları; inceleme, problem çözme, gözlem, görüşme, rapor yazma ve dosyalama gibi teknikleri kullandıklarını aktarmışlardır.

83. Bu kapsamda psiko-sosyal servis tarafından; öfke kontrolü, uyuşturucu madde, salıverilme öncesi mahkûm gelişimi, intihar ve kendine zarar verme, özel güvenlik ve denetim programı düzenlemekte; ayrıca mahpuslarla bireysel görüşmeler yapılmakta, Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM)⁴ uygulanmakta, mahpusların ilk

⁴ Bkz. Yapılandırılmış Ruhsal Değerlendirme ve Bireysel Müdahale Programı (YARDM) <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi> E.T.: 03.01.2022.

kabulünü yapıp ARDEF⁵ formu doldurulmakta, mahpuslar hakkında düzenli aralıklar ile gözlem değerlendirme formu, gelişim değerlendirme formu doldurulmakta, mahpusların psikiyatrik ya da psikolojik ihtiyacını belirleyip psikiyatri yönlendirmesi yapılmakta ve ilaç kullanımı konusunda görüşme yapılmaktadır. Ek olarak; personele yönelik seminer, konferans ve bireysel görüşmelerin yapıldığı da ifade edilmiştir.

84. Psiko-sosyal servis birimi ile yapılan görüşmelerde pandemi öncesi grup çalışmalarının yapıldığı ancak pandemi süreci ile birlikte grup çalışması yapılmadığı belirtilmiştir.

85. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde psiko-sosyal servis ile istedikleri zaman görüşemediklerini, genel olarak sadece Kuruma ilk girişte görüşme yaptıklarını ifade etmişlerdir.

86. Kurum İdaresi tarafından, Kurumda tek psikolog bulunduğu ve psikoloğun haftada 4 gün görev yaptığı, 1 gün ise başka bir ceza infaz kurumunda görevli olduğu, bu sebeple çok yoğun olduğu, tüm mahpuslarla görüşmesinin her an mümkün olmadığı ifade edilmiştir.

3.5.2. Beslenme

87. Ceza İnfaz Kurumunun yemekleri Kurum içerisinde bulunan yemekhanede yapılmaktadır. Personel ile mahpuslar aynı yemeği tüketmekte, yemekler bone-elbise-maske takılarak dağıtılmaktadır. Yemekler porsiyonlara ayrılmadan odalara kişi sayısına göre belirlenen miktarda verilmektedir. Personel için bir yemekhane bulunmaktadır.

88. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde yemeklerin lezzetli ve doyurucu olduğu ancak yemek çeşitliliğinin çok sınırlı olduğu belirtilmiştir. Bazı mahpuslar ise personelin Kurumda bulunması nedeniyle öğle yemeğinin daha doyurucu olduğunu, ancak akşam yemeğinin oldukça az miktarda olduğunu aktarmıştır.

89. Ziyaret heyeti tarafından öğlen yemeği Kurum yemekhanesinde yenilmiş, yemek miktarının yeterli olduğu, yemekhanenin hijyenik koşullarda pandemi şartlarına uygun hizmet verdiği gözlemlenmiştir. Ancak geçmişe dönük, haftalık yemek listeleri incelendiğinde özellikle kahvaltı ve akşam yemeklerinin yeterli çeşitlilikte olmadığı, bazı yemeklerin sürekli menüde olduğu, menüde hiç meyve yer almadığı görülmüştür.

⁵ Ceza infaz kurumlarındaki ruh sağlığı problemleri olan hükümlü ve tutukluların personel tarafından erken dönemde tanınması amacıyla oluşturulan araştırma ve değerlendirme formudur. ARDEF'ten çıkan sonuçlar doğrultusunda hükümlü ve tutuklular ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir. <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yardm-programi> E.T.: 03.01.2022.

90. Yemek listesinin mahpuslara verilmediği belirtilmiştir. Mahpuslar kahvaltı dağıtım esnasında o gün yemekte ne olduğunu öğrendiklerini belirtmişlerdir.

91. Kurumda gıda mühendisi ve diyetisyen bulunmamaktadır. Yemek listelerinin ambar birimi tarafından belirlendiği bilgisi paylaşılmıştır.

92. Ziyaret heyeti tarafından mutfak, kantin, soğuk hava depoları ve kuru bakliyat depoları incelenmiş, genel olarak temiz ve hijyenik oldukları; soğuk hava depolarında ve bakliyat depolarında çok sayıda ürünün iklim şartlarına uygun bir şekilde muhafaza edildiği görülmüştür.

93. Her yemeğin numunelerinin 3 gün boyunca saklandığı ifade edilmiştir. Yapılan incelemelerde ziyaret tarihi itibarıyla önceki günlere ait yemek numunelerinin bulunduğu görülmüştür.

3.5.3. COVID-19 Önlemleri

94. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda 512 mahpusun COVID-19 aşılarının yapıldığı bilgisi verilmiştir.

95. Mahpuslar ile Kurum personelinin COVID-19 pandemisi ile ilgili farkındalığını artırmak amacıyla Sağlık Bakanlığı Koronavirüs tedbirlerine ilişkin olarak düzenlenen broşür ve afişlerin Kurumda uygun yerlere asılarak personel ve mahpusların bilgilendirildiği, Kurum personelinin maske, eldiven, koruyucu elbise ve yüz siperliği kullanarak çalışması ve hijyen kurallarına uymalarıyla ilgili yazılı ve sözlü talimatlar verildiği bilgisi paylaşılmıştır.

96. COVID-19 tedbirleri kapsamında daha önce tüm personelin izolasyona tabi tutulduğu, 14.11.2021 tarihi itibarıyla izolasyon uygulamasına son verildiği, ziyaret tarihi itibarıyla memurlara karantina uygulamasının bulunmadığı ve yüksek oranda aşılamanın sağlandığı bilgisi paylaşılmıştır. Memurlar arasında az oranda da olsa aşığı reddedenlerin olduğu belirtilmiştir. Ziyaret tarihi itibarıyla toplam 215 personelden 18 kişinin aşısız olduğu ifade edilmiştir.

97. COVID-19 testi pozitif çıkan mahpuslar ve bu mahpuslarla temas eden kişiler de izole edilmektedir. Kuruma yeni kabulü yapılan mahpuslar ile sağlık, mahkeme gibi nedenlerle kurumdan çıkış yapan mahpuslar kuruma dönüşlerinde PCR testleri alınarak izolasyon sürecine tabi tutulmakta, 14 günün sonunda tekrar PCR testi alınarak sonucu negatif çıkanlar uygun odalara yerleştirilmektedir.

98. COVID-19 tedbirleri gereği herhangi bir neden ile Kurum dışına çıkan mahpusların Kuruma dönüşte 14 gün boyunca karantinada tutulması, mahpuslar tarafından bir şikâyet konusu olarak iletilmiştir. Mahpuslar dış hekimi ve kurum hekimine gitmekten karantina süresinin uzunluğu nedeniyle imtina ettiklerini bu durumun uzun dönemde sağlıklarını olumsuz etkileyeceğini ifade etmişlerdir. İdare ile konu üzerine yapılan istişarede tedbirlerin Bilim Kurulu tavsiyeleri doğrultusunda Adalet Bakanlığınca iletildiği, tedbirlerde aşılardan sonra herhangi bir değişiklik olmadığı aktarılmıştır.

99. Karantina odalarında genellikle tek kişi kalınmaktadır. Bu odalarda COVID-19 hastalarından çok, kurumdan dışarı çıkan (hastane, mahkeme vb. sebeplerle) mahpuslar 14 gün boyunca tedbir amaçlı gözlem altında tutulmaktadır.

100. Hastane ya da duruşma sonrasında Kuruma tekrar dönüşlerde tek bir mahpusun olması durumunda karantina odası olarak müşahede odalarının kullanıldığı belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde müşahede odalarında kaldıkları dönemde havalandırmadan yararlanamadıkları bilgisi paylaşılmıştır. Heyet tarafından yapılan incelemelerde müşahede odalarının ayrı bir penceresinin bulunmadığı, tek kişi kalacak şekilde tasarlandığı, tuvalet ve banyonun yarım bir duvar ile odadan ayrıldığı, tamamen kapalı bir bölüm olmadığı, ayrıca odalarda buzdolabı, televizyon, gibi eşyaların bulunmadığı görülmüştür.

4. TAVSİYELER

4.1. KURUM İDARESİNE YÖNELİK TAVSİYELER

101. Ceza İnfaz Kurumu binası 1983 yılında inşa edilmiş, yapıldığı yılda koğuş sistemine uygun tasarlanmış ancak sonradan oda sistemine dönüştürülmüştür. Bu sebeple ortaya çıkan fiziksel sorunlar ve tadilatı gerektiren bölümler göz önünde bulundurulduğunda ilgili fiziksel sorunların giderilmesi ve gerekli tadilatların yapılması,

102. Sıcak su ile ilgili problemlerin çözümü amacıyla Adalet Bakanlığı ile gerekli görüşmelerin yapılması, ödeneğin temini sonrasında sıcak suyun tüm odalara yeterince verilmesini sağlayacak şekilde tesisatın düzenlenmesi,

103. Havalandırma alanlarının zemininde bulunan su giderlerinin bir mazgal veya gider süzgeci ile kapatılmasının sağlanması,

- 104.** Mahpuslarca eski ve yıpranmış olduğu ifade edilen vücut sağlığını olumsuz etkileyen yatakların değiştirilmesi,⁶
- 105.** Kurum kantinindeki ürün çeşitliliği yeterli olmakla birlikte özellikle dondurulmuş ürün çeşitlerinin de kantinde bulundurulması,
- 106.** Kurumda görev yapan personelin hizmet içi eğitim müfredatına, insan hakları ve işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin derslerin dâhil edilmesi,⁷
- 107.** Kurum Savcısı ve Kurum Müdürünün belirli aralıklarla mahpuslarla görüşme gerçekleştirmesi ayrıca mahpusların görüşme taleplerinin de mümkün olan en kısa sürede yerine getirilmesi,
- 108.** Kapalı görüş süresinin görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilmeye başlaması ve pandemi koşulları da göz önüne alınarak bu sürelerin mümkün olduğunca üst sınırlardan kullandırılması,⁸
- 109.** Mahpuslara sunulan filmlerin çeşitliliğinin ve sayısının artırılması,
- 110.** Oda içi etkinliklerin artırılması amacıyla kantinden ve kurum dışından el işi malzemelerinin temininin sağlanması,
- 111.** Cezaevinde açılan sanat kurslarının sayılarının artırılması, ekonomik getirisi olabilecek geleneksel sanatlara mahpusların meslek edinimi kapsamında yer verilmesi⁹ ve mahpusların

⁶ Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 22: “Yerel ve ulusal standartlara uygun olarak, her mahpusa, verildiğinde temiz, iyi durumda ve temizliği korumaya yetecek sıklıkta değiştirilen, yeterli büyüklükte ve sayıda yatak takımı ve ayrı bir yatak sağlanır.”

⁷ Personel ve mahpuslar arasında olumlu bir iletişim kurulmasında personelin almış olduğu veya almadığı eğitim ile bu eğitimin kalitesi ve çeşitliliği de belirleyici faktörlerdir. “Özgürlüğünden mahrum bırakılmış bir kişinin kötü muamele görmesinin engellenmesinde en iyi teminat, hiç şüphesiz, doğru eğitilmiş bir polis veya cezaevi yetkilisidir. Nitelikli görevliler, kötü muameleye başvurmaksızın görevlerini başarı ile yerine getirebilecekler ve gözaltındaki kişiler ve tutuklularla ilgili temel önlemlere saygı göstereceklerdir.” CPT Standartları, 2. Genel Rapor’dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], para. 59.

⁸ Konuya ilişkin Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik madde 10/2 şu şekildedir; “Görüş süresi, yarım saatten az, bir buçuk saatten fazla olacak şekilde belirlenemez. Görüş süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilir. Çocuk hükümlü ve tutuklular için ziyaret süresi bir saatten az, üç saatten fazla olmamak üzere belirlenir.”

⁹ Bkz. CPT Standartları, 2. Genel Rapor’dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], para. 47: Tatminkâr bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor, vs.), mahkûmların iyiliği açısından çok önemlidir. Bu durum ister hüküm giymiş, ister mahkemeye çıkmayı bekleyen kişilerin bulunduğu bütün kurumlar için geçerlidir. CPT, birçok tutukevindeki faaliyetlerin çok kısıtlı olduğunu gözlemlemiştir. Özellikle mahkûmların sık sık değiştiği bu tür kurumlarda düzenli faaliyetlerin düzenlenmesini kolay bir mesele değildir. Açıkçası, hüküm giymiş mahkûmların bulunduğu kurumlarda hedeflenen türden bireye yönelik programların geliştirilmesi söz konusu olamaz.

cezaevinde ürettikleri ürünleri satarak para kazanmalarına imkân sağlayan sergi, stant vb. uygulamaların tekrar faaliyete geçirilmesi,¹⁰

112. Eğitim-öğretim faaliyetlerinin düzenlenmesi, atölye ve grup çalışmalarının yapılması; sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin tekrar hayata geçirilmesi, hâlihazırda devam eden faaliyetlerin sürelerinin ve sıklıklarının artırılması,¹¹

113. Kullanıma kapalı olan açık spor alanı için gerekli tadilatların yapılması ve mahpusların kullanımına hazır hale getirilmesi,

114. Kurum kütüphanesindeki Türkçe ve yabancı dildeki kitapların sayısının ve çeşitliliğinin artırılması,

115. Kurumda engelli ve yürüme güçlüğü çekebilecek mahpusların da bulunabileceği göz önüne alınarak Kurum revirinin erişilebilirliğin daha kolay olacağı bir alana taşınması veya engelli ve yürüme güçlüğü çeken mahpusların üst kata çıkabilmesi için gerekli erişilebilirlik standartlarının sağlanması,

116. Kurum revirinde bulunan ilaçların düzenli kontrollerinin sağlanması, son kullanım tarihi geçen ilaçların bulundurulmaması, ayrıca yataklı dış ünitesinde bulunan çarşafların düzenli aralıklarla değiştirilmesi,

117. Psiko-sosyal servisin düzenli aralıklarla mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirmesi, ayrıca görüşme talep eden mahpusların da gecikme olmaksızın taleplerinin karşılanması,

118. Yemek menülerinin, her mahpusun sağlıklı ve dengeli beslenmesi için yeterli besin değeri içerecek¹² şekilde hazırlanması, öğünlerin dengeli bir şekilde dağılımına özen gösterilmesi ve çeşitliliğinin artırılması,

¹⁰ Konuya ilişkin Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 26.2./3, ayrıca Birleşmiş Milletler Mahkûmlara Uygulanacak Muameleye İlişkin Standart Asgari Kurallar, Kural 96.2 ve 98.1 şu şekildedir; *“Tutuklu ve hükümlülere yeterli düzeyde ve faydalı çalışma imkânı sağlanmalı; mümkünse yapılan çalışma, tutuklu ve hükümlülerin serbest kaldıktan sonra gelir elde etme kapasitesini kaybetmemesini, hatta geliştirmesini sağlamalıdır.”*

¹¹ Konuya ilişkin Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 25.2 şu şekildedir; *“Tutuklu ve hükümlülerin yeterli kişisel ve sosyal temasta bulunabilmesi için her gün gerektiği kadar süreyle odalarının dışında zaman geçirmelerine izin verilmelidir.”*

Ayrıca konuya ilişkin 2.Genel Rapordaki CPT standardı şu şekildedir; *“Tutuklu ve hükümlüler, günün makul bir süresini (8 saat veya daha fazla), çeşitli amaçlara yönelik değişik faaliyetler yapmak üzere odalarının dışında geçirmelidir.”*

¹² Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Kuralları) Kural 22: *“Kurum idaresi tarafından, her mahpusa sağlıklı ve güçlü olmaları için besin değeri yeterli, iyi hazırlanmış ve uygun saatlerde sunulan yemekler verilir.”*

119. Haftalık yemek ve kantin ürün listesi gibi ilanların, mahpusların bilgilendirilmeleri adına odalarında bulunan TV'lerden yayınlanması,

4.2. ADALET BAKANLIĞINA YÖNELİK TAVSİYELER

120. Kurumdaki mevcut fiziksel sorunların giderilmesi ve gerekli tadilatların yapılması için gerekli ödeneğin tahsis edilmesi,

121. Kapalı görüşlere katılım sağlayabilecek kişi sayısının yeniden gözden geçirilmesi,¹³

122. Yemek menülerinin, her mahpusun sağlıklı ve güçlü olması için yeterli besin değeri içerecek şekilde hazırlanması ve öğünlerin dengeli bir şekilde dağılımına özen gösterilmesi amacıyla yemek iştirak bedellerinin arttırılmasının sağlanması,

123. Özgürlüğünden mahrum bırakılanların ihtiyaçlarına göre beslenme programının oluşturulması, yemeklerin ve diğer gıdaların kurallara uygun bir şekilde üretilmesi, paketlenmesi, nakledilmesi ve hijyen gerekliliklerinin sağlanması süreçlerinin daha sağlıklı yürütülebilmesi için Kurumda diyetisyen veya gıda mühendisi istihdam edilmesi,¹⁴

4.3. ENERJİ PİYASASI DÜZENLEME KURUMUNA YÖNELİK TAVSİYELER

124. Mahpuslar, ceza infaz kurumlarına kabul edildikleri andan itibaren kaldıkları odalar onların meskenleri olmaktadır. Vakitlerinin tamamını odalarında ve odanın avlusunda geçirmektedirler. Mahpusların ekonomik imkânları ve durumları da göz önünde bulundurulduğunda elektrik faturaları mahpuslar üzerinde ağır bir külfet oluşturmaktadır. Bu doğrultuda ceza infaz kurumlarının Mesken abone grubuna dâhil edilmesi gerektiği, tavsiye edilmektedir.

¹³ “Mahkumların dış dünyayla temaslarını makul düzeyde devam ettirmesi de çok önemlidir. Her şeyden önce mahkumlara aileleriyle veya yakın arkadaşlarıyla ilişkilerini devam ettirebilme imkanı verilmelidir.” CPT Standartları, 2. Genel Rapordan Alıntı (CPT/Inf (92)3), para.51.

¹⁴ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik Madde 13 (1): “Sağlık servisi; kurumda koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini cezaevi tabibinin başkanlığında yerine getiren servistir. Sağlık servisinde; cezaevi tabibi, dış tabibi, eczacı, veteriner, diyetisyen, sağlık memuru, hemşire ve hayvan sağlık memuru görev yapar.”